

KJAK

Bjarni Djurholm hevur rætt: **Etikkurin** hjá Kringvarpinum valdast ...

Sambært kringvarpinum sjálvum ber til at koma til orðanna í tíðindunum “á tann hátt, einum lystir”. Men tað valdast hvør tað er!

ÓLI JACOBSEN

Tann 30. mai var ein áhugaverd frásøgn í blaðnum Trúboðin frá pallborðsfundi, sum Kristiligt Lurtara og Hyggjarafelag skipaði fyri Kristi Himmalferðardag um fjølmiðla-etikkini í Kringvarpinum.

Á hesum fundinum segði formaðurin Uni Næs seg sakna ein dialog um virðisgrundarlagið hjá Kringvarpinum og hjá journalistunum.

Hetta sjónarmið varð meira útgreinað av Bjarna Djurholm, tá hann millum annað segði:

“Veruleikin verður stýrður av nøkrum fáum journalistum, og alt skal gjøgnum sáldið hjá hesum tíðindafólki. Etikkurin og og moralurin hjá hesum journalistum kann ávirka soleiðis, at eitt mál verður flutt ein ávísan veg. Tað kann kennast á tíðindafólki, hvørji lívsvirðitey hava, og at tað ávirkar hvussu eitt mál verður lýst.”

Tíðindaleiðarin í Kringvarpinum var skjótur at vísa hesum aftur: “Journalistar eru professionellir. Teirra egnu virði og meiningar leggja teir eftir, tá ið teir fara til arbeiðis, og so arbeiða teir professionelt. Tað er eisini neyðugt, at tað er eitt professionelt filtur á, hvat Kringvarpið ber víðari.”

Tíverri endaði hesin avgerandi partur av orðaskiftinum við hesum. Hetta er nú ein sera stórur og avgerandi spurningur fyri fjølmiðlar yvirhøvur, sum er sera relevantur at taka upp.

Tað er nevniliga eingin ivi um, at Bjarni Djurholm, og harvið eisini Uni Næs, hava í sera stóran mun fullkomiliga rætt í teirra sjónarmiði. Tað

vita øll, sum fylgja tað allar minsta við í tíðindunum.

Eitt dømi um almennan einvísan tíðindapolitikk

Her skal verða sagt frá einum máli, sum lýsir til fulnar etikkini hjá Kringvarpinum. Tá ið slíkt kann henda er avgjørt einki (lágmark fyri tí tíðindaflutningi, sum Kringvarpið kann standa fyri, enntá tá ið talan er um eina mannalagnu.

Dømið snýr seg um eitt mál millum tveir partar. Í fyrsta umfari varð málið lýst “eftir bókini” av DV. Her fekk DV púra rætt staðfest, at talan var um lógarbrot móti tí órættaða partinum í málinum.

DV gjørdist partur í málinum

Hetta førði til ein óhoyrdan ágang móti órættaða manninum. Ein partur av hesum var, at eftir at málið kundiverið endað, kemur DV sum ketta úr høvdatroð við upplestur av einum manifesti frá lógbrotaran í málinum.

Hetta verður av DV endurgivið púra ókritiskt, uttan at tað hevur nakran áhuga at kanna sannleikavirðið í hesi fráboðan. Heldur ikki fekk hin parturin í málinum móguleika at svara fyri seg. Hetta gjørdist tiskil seinasta orðið í hesum máli frá DV. Hetta var púra greitt brot á tær mest grundleggjandi fjølmiðlareglurnar.

Tey, ið kendu hetta mál, undraðu seg yvir ta heilt uppløgdu slagsíðu í hesum einvísa og fyri viðkomandi ærumeiðandi tíðindaflutningi.

Kringvarpsetikkur: Fullan rætt at svara sum “honum lystir”

Boðað varð Kringvarpinum frá hesi undran. Tað kom skjótt svar aftur, og niðurstøðan hjá Kringvarpinum var, at lógbrotarin í málinum “hevur fullan rætt til at svara á tann hátt honum lystir og ongin av útsagnum hansara í brotinum er av slíkum slag, at vit kunnu prógva tær skeivar.”

Greiðari kundi Kringvarpið ikki lýsa seg sjálvt og sín etikk. Men grundleggjandi má tað undra, at eini eftir egnum tykki professionellari tíðindatænastu kundi koma til hugs, at nakar skal yvirhøvur kunn úttala seg í einum fjølmiðli, sum “honum lystir”. Enntá tá talan er um eitt persónsmál, sum snýr seg um æru og lívsvirði hjá parti í málinum.

Tað eru so sanniliga ikki øll sum sleppa at verða endurgivin, sum teimum “lystir”. Bert eitt dømi er Tórs-havnar býráð. Har vóru slíkar treytir settar fyri teirra luttøku í sendingina um “deyðsfelluna”, at býráðið ikki vildi luttaka. DV hevur síðani í ótaldum sendingum roynt at geva býráðnum ábyrgdina fyri syrgiliga endan í málinum.

Tað er í hvussu er ein stórur munur á hesum báðum málum. Hvat ið enn kann sigast um leiklutin hjá býráðnum og Heðin Mortensen í tí málinum, so hava teir í hvussu er ikki havt sum endamál at skaða nakran.

Kringvarpið blástemplar lógarbrot, ágang og ósannindi

Í seinnapartinum av endurgivna svarinum kundi kringvarpið ikki finnað nakað skeivt í umrøddu fráboðan. Tí kundi DV blástemplað hesi “tíðindi” sum sannleika, og harvið eisini legitimera tað, sum seinni hendi í hesum ódámliga máli.

Tað var longu tá alment kent, at málið sum heild og harvið hesi tíðindi vóru bygd á falsan og ósannindi. Hesum dugdi kringvarpið ikki at siggja nakað skeivt!

Einki svar er eisini eitt svar

Kringvarpinum varð síðani við dokumentatión greitt frá málinum út í æsir. Umframt tað, at málið sum slíkt bygdi á heilaspuna, kundi vísast á setning fyri setning í umrøddu “tíðindum”, at talan var um ósannindi og manipulatióinir frá enda í annan við tí einasta endamáli hjá lógbrotaranum at rættvísgera seg sjálvan og at geva órættaða partin í málinum ábyrgdina fyri ta viðferð, hann fekk. Hansara “brotsverk” var, at hann hevði kravt og fingið sín rætt. Hetta visti DV alt um.

Samstundis vórðu settir fram Kringvarpinum nakrir ítøkiligir spurningar, um hvussu hesi tíðindini kundu samsvara við leiðreglurnar fyri góðan fjølmiðlasið. Henda frágreiðing varð eisini sent stýrinum fyri Kringvarpið.

Men nú hoyrdist ikki eitt kis frá Kringvarpinum. Formaðurin fyri stýrið var kortini so frægur at senda eina vátan um, at brævið var móttikið.

Tað kann tiskil staðfestast, at kringvarpið ikki kundi svara hesum ítøkiligu spurningum, tí talan var um greið brot á hesar leiðreglur.

Umbering valdast eisini hvør tað er

Í hesum málinum var taktikkurin týðiligur. Málið skuldi tigast í hel. Hetta er ikki ókent í Føroyum og plagar eisini at eydnast.

Tá Kringvarpið ikki kundi ávísa samsvar millum hesi tíðindini og sínar egnu leiðreglur, kundu teir tikið hetta mál upp og fingið rættað tann upplagda skeivleikan og órættin í hesum tíðindum.

Men soleiðis spælir klaverið ikki, tá ið talan er um journalistar í Føroyum. Tað kemur stórt sæð ikki fyri, at teir ásanna mistøk.

Tí undraði tað, tá ið Kringvarpið nakað herfyri bað um umbering fyri at hava lagt tvey fóltbóltslið undir at hava avtalað úrslitið av einum dysti. Men henda

umbering var eftir øllum at døma givin av ringum huga. Sambært Sosialinum kom hon nærur tveir mánaðir aftaná hesi tíðindi, og lá hon bert eina løtu á heimasíðuni hjá Kringvarpinum.

Men her var jú talan um maktfull ítróttarfeløg, sum kundu seta í verk tiltøk móti kringvarpinum við teimum trupulleikum, hetta kundi geva fyri teirra ítróttatíðindi.

Í hesum málinum taldi tað meira fyri Kringvarpið at tekkjast tí partinum sum var upprunin til hetta mál, enn at tryggja rættvísa viðferð – og eftirmæli - hjá manni, sum ikki kundi, ikki slapp og nú ikki kann verja seg.

Umbering valdast nevniliga eisini hvør tað er!

Teir ósvaraðu spurningarnir

Einki svar er eisini eitt svar. Ósvaraðu spurningarnir til kringvarpið snúðu seg fyrst og fremst um, hvussu umrøddu tíðindini samsvaraðu við fylgjandi leiðreglur fyri góðan fjølmiðlasið:

1.2 .... Fjølmiðlar hava .. serstaka ábyrgd av, at øll viðkomandi sjónarmið verða lýst.

1.4 Fjølmiðlar eiga at verja einstaklingar og bólkar fyri órætti frá almennum myndugleikum og stovnum, fyrirkum ella øðrum felagskapum.

1.5 Fjølmiðlar hava rætt og skyldu at kunna um tað, ið hendir í samfelagnum og at avdúka ivasom viðurskipti.

3.2 Tað er góður fjølmiðlasiður at vera vandin í valinum av heimildum, og at eftirkanna, at upplýsingar frá heimildum eru rættar.

Ber til at stýra tíðindunum?

Hesar reglur skuldu annars verið ein sjálffylgja og kunnu eisini sigast at vera ein partur av sjálvsøgdum mannarættindum, sum eru grovt brotin í hesum máli.

Men at hesar reglur eftir øllum at døma verða brotnar enntá fyri at skaða ein

privatpersón tykist ikki at nerva nakran, sum hevur ábyrgd av Kringvarpinum.

Tað er eisini ein spurningur, um Kringvarpið við umrøddu brotum í leiðreglurnar ikki eisini hevur framtbrot á hesa reglu:

2.1 Tað áliggur øllum fjølmiðlum og tí einstaka fjølmiðlafólkinum at verja integritetin og trúvirðið, so arbeiðast kann uttan trýst frá einstaklingum ella bólki, sum av politiskum, figgjarligum ella øðrum orsøkum kunnu hugsast at vilja ávirka innihaldið.

Tað kann í hvussu er prógvast, at ágangandi partur í hesum máli hevur fingið málið lýst júst, sum hann vildi hava tað. Bæði við tí sum er sagt, og tí sum tagt er um!

Tað skal tilskilast, at hetta dømið stavar frá tíðini undan núverandi tíðindaleiðara í Kringvarpinum.

Hetta mál er so vanærligt, at tað skuldi ongan týdning havt, at fjølmiðlanevndin eftir øllum at døma er óvirkin.

Eingin “professionell” trygd

Á umrøddu pallborðsfundi helt tíðindaleiðarin í Kringvarpinum, at øll tíðindi fingi eina “professionella” viðgerð, og hetta skuldi vera trygðin fyri trúvirðinum í tíðindaflutninginum.

Til hetta er fyrst at siga, at tað er so púra einki grundarlag fyri hesum páhaldið. Tað er avgjørt einki sum bendir á, at journalistar skulu hava betri skil á, hvat er rætt ella skeivt enn onnur. Tað er til dømis hetta mál eitt gott prógv um.

At billa fólki slíkt inn er eisini vandaft. Hetta ger, at vanlig fólk ikki tora at vísa sína “býttheit” við at finnast at “professionella” tíðindaflutninginum. Á umrøddu pallborðsfundinum vóru bert tvey, sum tóku orðið eftir at hava fingið at